

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА**



МАТЕРІАЛИ

VIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

15 – 16 жовтня 2020 р.

**ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА
ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції 15-16 жовтня 2020 р. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2020. – 280 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Редакційна колегія:

Агеева І.М. - к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. - д.е.н., доц., Купріна Н.М. - к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. - д.е.н., проф., Павлов О.І. - д.е.н., проф., Рогатіна Л.П. - д.е.н., доц., Савенко І.І. - д.е.н., проф., Ніколюк О.В. – д.е.н., доц., Каламан О.Б. – к.е.н., доц., Мельник Ю.М. – д.е.н., доц.

3. Агрополіт [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://agropolit.com/news/16636-investitsiyi-u-silске-gospodarstvo-vpali-na-35--ekspert>

4. Агроефективність: регіональний вимір [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/2639-ahroefektyvnist-rehionalnyi-vymir.html>.

5. Інформаційно-аналітичний портал АПК України, Держпідтримка АПК 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://agro.me.gov.ua/ua/news/derzhpidtrimka-apk-2020-programi-mehanizmi-termini>

ПРОПОЗИЦІЇ СЬОГОДЕННЯ В УПРАВЛІННІ Й РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ

**Татарик Е. П. – асистент кафедри економіки промисловості
Одеська національна академія харчових технологій**

Жорстка конкуренція на світових продовольчих ринках, сформована під впливом процесів глобалізації, спонукає до пошуку нових шляхів розвитку аграрної сфери для виробництва якісної та конкурентоспроможної продукції. Це зумовлює потребу у дослідженні та аналізі галузевих особливостей і регіональної специфіки, оцінці зовнішніх загроз, викликів і державної політики. Враховуючи економічне становище національного господарства сьогодні, вкрай необхідними є науково обґрунтовані заходи, спрямовані на підвищення економічної ефективності аграрної сфери України, адже формування ринкової інфраструктури, дія закону вартості, виникнення нових аграрних формувань холдингового типу та виробничих відносин сприятимуть вирішенню поставлених завдань і усуненню організаційно-економічних проблем, що виникають у цьому процесі.

Згідно з даними статистики і прогнозами експертів, Україна в цьому році збере менше врожаю, а обсяги виробництва окремих видів продукції тваринництва невпинно знижуються. Що слід зробити, щоб вітчизняний агропромисловий комплекс (АПК) вийшов з піке?

Проблем дуже багато. Одна з головних – відсутність реальної стратегії розвитку агропромислового сектора нашої країни. Але якщо зупинитися на основних заходах щодо виведення АПК з кризи, можна виділити топ-5[1].

1. Потрібно відновити Міністерство аграрної політики і всю вертикаль державного управління – від Кабінету міністрів до місцевої громади. Профільне Міністерство було ліквідовано в 2019 році (після обрання нового президента і зміни уряду України), ставши частиною Мінекономіки і Міненергетики. Єдиний прецедент в світі, коли частиною Міненергетики стало рибне господарство[1]. Причому, профільне Міністерство потрібно не просто відновити, а й наповнити дійсно професіоналами, які знають, що робити і як.

2. Слід внести зміни в фіскальну політику щодо АПК. А для цього потрібно на законодавчому рівні структурувати суб'єкти господарювання на три групи: малі, середні та великі (агрохолдинг). Відповідно до цієї

класифікації прописати середньострокові програми держпідтримки, систему оподаткування. Малі підприємства повинні отримувати найбільшу підтримку від держави. Не можуть однаково (як зараз) підтримуватися мале підприємство з 5 га землі – і агрохолдинг, який має 500 тисяч га.

3. Важливо серйозно попрацювати щодо питання монетарної політики і банківського сектора. Представники АПК повинні мати можливість отримувати дешеве середньострокове і довгострокове фінансування. Зараз практично неможливо отримати кредит на 5-10 років. А без цього не побудувати молочно-товарну ферму, чи не створити сучасне підприємство для переробки сировини – з метою отримання продукції з доданою вартістю.

4. Наступний момент – дерегуляція, сучасна система управління. Мова про те, що багато чого в АПК потрібно спростити і поставити на платформу діджиталізації. Це важливо для створення відкритого доступу до тієї чи іншої інформації, для можливості віддаленого доступу до реєстрації, до отримання певних дозволів, оперативної інформації, щоб "звірити годинники" – скільки, чого і де ми посіяли, збрали, скільки продали, скільки залишилося на зберіганні [1].

Потрібно відкрити бази даних. Той же земельний банк повинен бути прозорий. В першу чергу, це стосується держпідприємств, які половину землі віддають в тіньове користування.

В рамках дерегуляції також слід передати певні повноваження від держави – саморегульованим громадським організаціям. Наприклад, якщо до складу Зернової асоціації входить більше 50% суб'єктів торгівлі зерном, то вона може вважатися саморегулюючою. І держава може (повинна) давати їй певні повноваження (природно, з певним ступенем контролю) на видачу ряду дозвільних документів, а також виконання контрольних функцій.

5. І, звичайно, нашому АПК потрібна більш активна європейська і глобальна інтеграція. Слід адаптувати систему контролю якості, отримати відповідні європейські номери сертифікатів на ту чи іншу продукцію того чи іншого виробництва. Це відкриє двері в 90% країн – без проходження там системи сертифікації. Ми впроваджуємо цю систему вже 20 років, адаптувавшись лише відсотків на 60%.

Крім того, в рамках міжнародної інтеграції потрібно більше представників України делегувати в великі міжнародні організації, які впливають на формування глобальної аграрної політики.

Світова практика використання інтегрованих рішень, внесених до пакета SAP Business Suite, показує, що впровадження пакета прикладних програм дає змогу організаціям ефективніше виконувати ключові бізнес-процеси, орієнтовані на конкретну галузь, оптимізувати й реалізувати стратегії розвитку бізнесу та інформаційних технологій. Це допомагає виконувати ключові завдання бізнесу, пов'язані з реалізацією як основних, так і допоміжних бізнес-процесів підприємства. Організації та відділи, незалежно від галузевої належності, загалом можуть розгортати бізнес-додатки поетапно, що дає змогу дотримуватися певних графіків, керуватися потребами бізнесу і заощаджувати кошти на усіх етапах. Структура рішення SAP Business Suite на підприємствах

сприяє підвищенню прозорості інформації, що надходить з різних відділів та бізнес-груп, в результаті чого може зрости частка прийняття правильних рішень та можуть бути усунуті вузькі місця в роботі підприємства. Яскравим прикладом посиленої роботи над вузькими місцями є політика агрохолдингів щодо виконання поточних і стратегічних завдань управління підприємствами: ефективне використання автопарку сільськогосподарської техніки, фінансове управління логістичними ланцюжками, раціоналізація опрацювання замовлень на сільськогосподарську продукцію, вдосконалення контролю потоків коштів і скорочення оборотного капіталу.

Якщо розглядати ефективність управління в рослинництві загалом, необхідно проаналізувати обмеження, пов'язані з допоміжними та обслуговуючими процесами в цій галузі. Теорія обмежень Е. Голдратта виходить з того, що в кожен конкретний момент часу в системі є тільки одне обмеження, а пошук «вузьких» місць та їх розширення дасть змогу збільшити прибутки підприємств уже в короткостроковій перспективі[2].

Побудова ефективної моделі управління аграрним бізнесом на основі використання методології теорії обмежень може допомогти виконати основні завдання управління наявними ресурсами аграрних підприємств без додаткових капіталовкладень.

Узагальнивши основні дослідження вчених (Л. Ліпич, О. Миронова, М. Хаммер, Дж. Чампі, Т. Давенпорт)[2], виділимо можливі наслідки практичного застосування бізнес-процесів в аграрній сфері:

- 1) підвищення пропускної спроможності виробництва та переробки сільськогосподарської продукції;
- 2) мінімізація запасів і зменшення витрат на зберігання сільськогосподарської продукції, кормів, добрив, насіння та паливно-мастильних матеріалів;
- 3) зменшення операційних витрат господарської діяльності;
- 4) поліпшення якості сільськогосподарської продукції;
- 5) зниження собівартості та ціни;
- 6) пришвидшення термінів виконання замовлення споживачів та підвищення якості обслуговування;
- 7) зростання прибутковості аграрного бізнесу.

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства презентувало проєкт державної підтримки АПК на 2021-2023 роки; проєктом запропоновано нові напрямки підтримки, такі як страхування врожаю, розвиток бджільництва та нішевого й органічного виробництва. Так, програма з підтримки тваринництва на 2021-2023 роки передбачає надання спеціальних бюджетних дотацій з метою реконструкції ферм та комплексів, зміни структури виробництва, покращення якісного складу поголів'я, підтримки біорізноманіття та біологічної безпеки.

Підтримка рослинництва передбачається шляхом запровадження форвардних програм щодо закупівлі зерна (гречки, проса, вівса, жита), запровадження дотацій для виробників та запровадження сезонних імпорتنих мит.

У програмі підтримки фермерства в Україні залишаються такі напрями, як: компенсація вартості за купівлю сільгосптехніки, компенсація витрат на дорадчі послуги, надання бюджетної субсидії на одиницю оброблених угідь новоствореним ФГ, дотація на утримання корів молочного напрямку, доплата ЄСВ на користь застрахованих осіб членів/голів сімейних фермерських господарств, надання безвідсоткових кредитів. Також додано новий напрямок – підтримка розвитку органічного виробництва [2].

Крім того, продовжуватиме діяти фінансова підтримка сільгоспвиробників шляхом часткової компенсації вартості техніки та обладнання вітчизняного виробництва, придбаних за власні або за кредитні кошти.

Також продовжується фінансова підтримка аграріїв шляхом здешевлення кредитів. Крім того, запропоновано два нові напрями такої підтримки: здешевлення кредитів на закупівлю земель сільгосппризначення та здешевлення страхових платежів (премій) за договорами страхування сільгоспкультур від ризиків загибелі.

Велике значення сьогодення має торгівля агропродукцією нашої країни з іншими. Товарообіг між Україною і Китаєм за I півріччя 2020 року сягнув \$2,7 млрд. А експорт – \$2,4 млрд (основними експортними позиціями були кукурудза, соняшниковий шрот і соняшникова олія). AgroPolit.com з'ясував роль України в китайських стратегічних торговельних планах[3].

Китайська модель економіки передбачає активне втручання держави в економічні процеси, зокрема прямі та непрямі субсидії окремим підприємствам і цілим галузям, що призводить до спотворення цін і надлишкових потужностей на світовому ринку. Таких висновків дійшли аналітики Федерального об'єднання німецької промисловості (BDI).

Наприклад, за їхнім ствердженням, ділові кола Німеччини кардинально змінили погляд на Китай і економічну співпрацю з ним у 2019 році. Захоплення з приводу перспектив величезного ринку КНР і припливу китайських інвестицій в європейську економіку поступилися місцем серйозному занепокоєнню через наростання глобальної експансії, керованої з Пекіну. І це все на тлі конфлікту інтересів між США та Китаєм.

Перед Китаєм стоїть проблема – це дефіцит продовольства у найближчі 10-15 років. Вони повністю вичерпали внутрішні ресурси для нарощування виробництва продовольства. Китаю стратегічно важливо знайти гарантоване джерело надходження харчової продукції. Україна – одна з країн, де вони можуть це зробити. Нині для них зайти в аграрний сектор України – одне з ключових завдань і тема, якою вони готові активно перейматися. Є чимало прикладів роботи на цьому напрямку, як і питань – відкритих і закритих (деякі з них не обговорюються відкрито на політичному рівні, як-то, наприклад, питання ринку землі тощо).

Важливим акцентом у співпраці між Китаєм та Україною, на думку Леоніда Козаченка[3], є розвиток логістичних проєктів, однак варто звертати увагу на деталі та умови.

Розвиток логістичних напрямків для України – дуже важливе питання. Це важливо не тільки для розвитку АПК, а й інших секторів економіки. Тут варто пам'ятати і про морський, і про річковий транспорт, залізничний транспорт і автошляхи, будівництво автобанів, розвиток інфраструктури вздовж річок. Це і логістичний хаб, який вони хочуть робити в Одеській області (біля гирла Дунаю). Тож, якщо кошти на розвиток цих програм отримають українські компанії – це непогано для нас, якщо ж кінцевими бенефіціарами будуть китайські компанії, треба дуже уважно вивчати умови й обережно підходити до залучення таких організацій в економічне життя України», – заявив Леонід Козаченко[3].

Та чи все так добре і безхмарно у співпраці між Україною та Китаєм, чи не вийде так, що завдяки цьому проекту Китай в обмін на свої пільгові кредити (а не прямі інвестиції!) отримає участь своїх компаній в реалізації інфраструктурних проєктів, за допомогою яких експортуватиме свою ж продукцію?

Важливим маркером у відносинах між Україною та Китаєм можуть стати умови, на яких представники Пекіну заходять на український ринок.

З одного боку, нам потрібно мати інвестиції з Китаю. Але одна справа, якщо ми отримуємо кошти, наприклад, на розвиток аграрної галузі через українські компанії, в які Китай інвестує, але суб'єктом господарювання чи кінцевим бенефіціаром залишається українська сторона. І зовсім інше, якщо в Україну заходять китайські бенефіціари й інвестують в аграрну галузь – тут треба бути дуже уважними і контролювати кожен крок[3].

За його словами, дуже багато грошей Китай вклав в російські регіони за Уралом (фактично викупивши там землю через асимільованих китайців). Ще після розпаду СРСР там почалася китайська експансія і, станом на сьогодні, чималий відсоток населення навіть розмовляє китайською, хоча і залишається з громадянством РФ»[3].

Тож Україні потрібно уважно вивчити досвід інших країн. З одного боку, нам не варто боятися використовувати китайські кошти, якщо вони йдуть на розвиток українських компаній (розбудова інфраструктури, зведення терміналів, тощо), а з іншого – потрібно дуже обережно ставитися до спроб державних і приватних китайських компаній зайти на український ринок.

Література

1. Управління ресурсами аграрних підприємств на основі оптимізації бізнес-процесів / А.Желєзняк, к.е.н., доцент, І. Іваницький, к. е. н., доцент / Львівський національний аграрний університет: [Електронний ресурс]. Режим доступу: /Users/8D6A~1/AppData/Local/Temp/ae_2016_9_1-2_20.pdf
2. Надвиничний С.А. Економічний розвиток аграрної сфери України: [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.mnau.edu.ua/files/spec_vchen_rad/d_38_806_01/dis_nadvynychnyi1.pdf

3. Китай – потужний бізнес-партнер чи загроза для України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://agroconf.org/content/leonid-kozachenko-top-5-zahodiv-shchodo-vivedennya-ukrayinskogo-apk-z-krizi>

СХЕМИ ПЕРЕДПРОЄКТНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В ІНВЕСТИЦІЙНОМУ ПРОЄКТУВАННІ

Фрум О.Л., к.е. н.

Одеська національна академія харчових технологій

Модель системи – абстраговане від зайвих в даному дослідженні елементів подоби реальної системи, елементи якої змінні та обрані дослідником з метою аналізу або синтезу будь-яких процесів або явищ, властивих емпіричній системі. Тобто для відображення одної системи, в залежності від її складності, можлива та необхідно побудова декількох моделей. У свою чергу для більш наочного уявлення реальної системи потрібно побудувати систему з n -ї кількості моделей. Причому моделі можуть бути різного типу: з різним ступенем формалізації і без такої.

Соціально-економічна система складається з різнорідних елементів: процеси в якихось з них можна формалізувати, а соціальна система складноформалізуєма через суб'єктивність її складових. Тому говорити про єдину модель соціально-економічної системи, що є аналогом цієї системи, не доводиться. З одного боку, скільки б елементів в неї не входило, на якомусь етапі виникне необхідність моделювання різноманітності підсистем. Різноманітність підсистем викликає необхідність застосування в моделюванні підсистем різноманітних методів. З іншого боку, відомо, що невиправдане збільшення кількості елементів моделі можуть погіршити або спотворити результати моделювання. У зв'язку з цим першочерговим завданням в моделюванні системи є структурування системи на підсистеми та оптимізація кількості модельованих підсистем, кількості елементів моделей цих підсистем, абстрагування від незначних і дублюючих елементів. Тут важливо зазначити, що на перше місце в аналізі й синтезі таких систем виходить соціальна підсистема, без якої неможливе об'єднання різних підсистем (факторів виробництва) в єдину систему не тільки таку, що функціонує, а й розвивається.

В управлінні інвестиційними проєктами розглядаються два типи проєктів «з проєктом» і «без проєкту», тому алгоритмів передпроєктного моделювання може бути, як мінімум, два. Як писав А.І. Уйюмов, «Методика абстрагування, виокремлення системоутворюючих відносини з матеріального світу – структури у вузькому сенсі цього слова – буде різною в залежності від того, чи йде мова про проєктування ще неіснуючої системи або про аналіз системного уявлення відомого об'єкта. У другому випадку вибір структури обмежується не тільки умовою t , а й вимогою, відповідно до якої структура повинна бути виокремленою з даного субстрату. У першому випадку друга вимога

34	КОМУНІКАТИВНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В КОМАНДНІЙ РОБОТІ Черкаський А.В., к.і.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	92
35	AUTOMOTIVE INDUSTRY IS A PRIORITY DIRECTION OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF UKRAINE'S ECONOMY Коліщук О.В., аспірант, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси	95
36	ВПРОВАДЖЕННЯ РЕІНЖИНІРИНГУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ КОНДИТЕРСЬКОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ Самофатова В.А., д.е.н, професор, Бачурський О.І., магістрант, ОНАХТ, Одеса	98
37	ІНКЛЮЗИВНА ТРАНСФОРМАЦІЯ АГРОПРОМИСЛОВИХ КОРПОРАЦІЙ УКРАЇНИ Дідух С.М., к.е.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса	102
38	СВІТОВА ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА ПЕРЕД ГЛОБАЛЬНИМ ВИКЛИКОМ 2020 РОКУ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ Павлов О.І., д.е.н., професор, ОНАХТ, м. Одеса	104
39	АНАЛІЗ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА Яблонська Н.В., к.е.н., доцент, магістрант Лисенко В.А., ОНАХТ, м. Одеса	109
40	РОЗВИТОК МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ Мініна В.О., аспірантка, ОНАХТ, м. Одеса	112
41	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ КОНДИТЕРСЬКОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ Крупіна С.В., к.е.н., доцент, магістрант Кравчик Т.Ю., ОНАХТ, м. Одеса	115
42	ОЛІЙНО-ЖИРОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ Петкова Д.Ф., аспірантка, ОНАХТ, м. Одеса	118
43	ПОТОЧНИЙ СТАН РИНКУ МОЛОЧНИХ ПРОДУКТІВ Петков О.І., аспірант, ОНАХТ, м. Одеса	120
44	СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ АПК УКРАЇНИ Федорова Т.С., аспірантка, ОНАХТ, м. Одеса	122
45	ПРОПОЗИЦІЇ СЬОГОДЕННЯ В УПРАВЛІННІ Й РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ Татарик Е. П., асистент, ОНАХТ, м. Одеса	126
46	СХЕМИ ПЕРЕДПРОЄКТОВОГО МОДЕЛЮВАННЯ В ІНВЕСТИЦІЙНОМУ ПРОЄКТУВАННІ Фрум О.Л., к.е.н., ОНАХТ, м. Одеса	131
47	АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА» Купріна Н.М., к.е.н., доцент, каф. ОтаА; Величко О.М., студентка, ОНАХТ, Одеса	133
48	КАСТОМІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ В ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВІСТІ Баранюк Х.О., асистент, ОНАХТ, м. Одеса	137
49	МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ РІВНЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ Кулаковська Т.А., к.е.н., доцент, каф. ЕП, ОНАХТ, м. Одеса	140
50	ОБОРОТНІ АКТИВИ ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНІ АСПЕКТИ КЛАСИФІКАЦІЇ Купріна Н.М., к.е.н., доцент, Васьковська К.О., к.е.н., Величко О.М., студентка ОНАХТ, м. Одеса	143
51	МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ – НЕВІДКЛАДНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ САВЕНКО І.І., д.е.н., професор, ОНАХТ, м. Одеса	146